

Rodoreda revisitada

Mare i filla és la primera obra escrita directament en el nostre idioma per Jenn Díaz (Barcelona, 1988). En castellà va debutar el 2011 amb *Belfondo*, a la qual van seguir *El duelo y la fiesta* (2012), *Mujer sin hijo* (2013) i *Es un decir* (2014). La decisió de fer-ho en català (aviat en sortirà la versió castellana) ja l'havia decidida Jenn Díaz, però el fet d'anar col·laborant amb contes setmanals escrits en català per a *Catorze.cat* va propiciar la seguretat necessària per fer el pas idiomàtic.

Mare i filla és un llibre que ens serveix una autora jove amb molt de talent i d'ofici. En aquesta obra n'hi tant d'un com de l'altre. També ambició, ja que el referent, l'homenatge i l'atmosfera a partir d'un determinat moment de la lectura et porta al món de Rodoreda, de *Mirall trencat*, d'*Aloma*, de *La Plaça del diamant*, amb el característic mostrar de dones valentes i supervivents, saquejades per la vida i els seus terratrèmols, presoneres de normes i convencions alienes.

També el d'homes desapareguts, sense prou força per lluitar contra el destí o d'imposar-se a gairebé res. Homes bons, pares morts, baixes de guerres amb bales o prejudicis, moltes vegades, tant dones com homes, caiguts pel foc amic familiar o tribal com pels adversaris o la malaltia o la

mala sort. Ficar-se en aquest jardí demostra l'ambició de Jenn Díaz.

Mares, filles i homes bons i morts –i febles davant d'altres dones, generalment esposes en aquest llibre– que no saben què fer amb la quotidianitat, amb el laberint domèstic. Partint d'un nucli familiar format per la mare i vídua, Glòria, la Dolors (la germana del pare) i la Natàlia i l'Àngela, les filles.

L'obra arrenca amb la mort del pare i sembla que el centre del conflicte és la mala relació de la mare amb la Natàlia, que té relacions amb un home casat –consentida per la família de l'adúlter–. De seguida, el personatge de la Dolors guanya pes i l'autora encerta en el fet de no evitar-ho. La tieta soltera té la seva vida, els seus conflictes i els seus secrets.

Un dels aspectes positius del llibre és la tria de la veu narrativa, que en ella mateixa, és un enigma que també t'arrossega. És una tercera persona que sembla estar vivint amb tots els personatges però que al final no saps qui és. Es tracta del clàssic narrador omniscient, però el fet que el to i l'escriptura siguin tan directes fa que sospitis que t'està parlant un personatge i no l'autora. La prosa és neta, ràpida i directa, aspecte que t'enganxa al principi i que després, quan ja estàs enmig d'un melodrama en què potser no hi series si ho haguessis sabut abans, et continua ajudant.

Més bones notícies. Tots els personatges són versemblants, i l'aspecte psicològic i les motivacions, els conflictes de menjador i de dormitori, la lluita pel control i el poder d'exercir el dret del mascle i de qui és la casa familiar demostren un talent literari excel·lent. Les relacions complexes de les accions i omissions estan molt ben dibuixades; no és gens fàcil. També el fet que entris al llibre sense referències temporals, en clau *aquí i ara però també ahir* –com també ho feia Ada Castells a *Pura sang*, per exemple– és un altre encert.

Però derivat d'això, quan t'adones que la narració està clarament situada en un món concret i pretèrit –el pes de les convencions, la religió, etc.– et queda la sensació que l'autora t'ha enganyat una mica. A més, de la mateixa manera que la gestió dels conflictes interiors és impecable, la dels conflictes exteriors –morts, ruptures, etc.– no ho és tant. Ets en un melodrama amb una transmissió massa rodorediana, amb què no et sents gaire a gust perquè t'han canviat la freqüència sense avisar.

És curiós que l'empatia amb els personatges caigui una mica quan comproves que estàs en un llibre de Jenn Díaz revisitant Rodoreda i no de Jenn Díaz, fent de Jenn Díaz, encara que amb vestits i cases i convencions de fa setanta anys. *

Jenn Díaz ha publicat la primera novel·la escrita en català després de quatre en castellà
MARC JUAN

MARE I FILLA
Jenn Díaz

Editorial: Amsterdam
Barcelona, 2015
Pàgines: 192
Preu: 17.90 euros

He viscut perquè tu volies que visqués

Hi ha molts testimonis dels camps de concentració del nazisme recollits en llibres de memòries. Des del referent, Primo Levi a *Si això és un home* (1947), fins a Neus Català amb *Un cel de plom* (2012). Què fa diferent el relat en primera persona de la nena que va entrar a Birkenau, l'abril del 1943, a un destinatari absent, el pare que va deixar a Auschwitz, i recordat als vuitanta-sis anys per una ja "dama anciana" com és la cineasta i guionista Marceline Loridan-Ivens? Totes les veus de supervivents sacsegen, però la seva ho fa amb una emotiva intensitat, amb

una escriptura d'una bellesa senzilla, que fa preciosista l'horror. Aquest nou viatge a l'infern en format breu es llegeix d'una tirada, però sense deixar marge a la lleugeresa, és d'una simplicitat extremadament densa. Escrit amb l'ajuda de la periodista i escriptora Judith Perrignon, *I tu no vas tornar* és una carta oberta al pare en què s'hi condensen tots els sentiments enquistats –"Per què un cop retornada al món era incapaç de viure?"–, el rebuig pel propi cos –"Despullar-se, per a mi, ha estat associat molt de temps a la mort, a l'odi, a la mirada glaçada de Mengele"–, les conseqüèn-

cies familiars de la mancança paterna –el suïcidi del germà petit, per exemple– i la recerca de l'amor en "la dependència necessària", en un home més gran, la del cineasta Joris Ivens. En el llibre hi ha també latents les contradiccions entorn de la necessitat d'oblidar per poder continuar. "Tornaràs, Marceline, perquè ets jove", li diu el pare, i la frase, que l'autora concep com una maledicció, una fatalitat excoent –"la meva tornada és la teva absència"–, s'acaba convertint en un enèrgic cant a la vida com només pot entendre algú que ha tornat dels camps de la mort. *

I TU NO VAS TORNAR
Marceline Loridan-Ivens

Traductor: Lluís-Anton Baulenas
Editorial: Bromera
Alzira, 2015
Pàgines: 88
Preu: 13,95 euros